

Zosia Samosia i inne wiersze dla dzieci

JULIAN TUWIM

Zosia Samosia i inne wiersze dla dzieci

Bambo

Murzynek¹ Bambo w Afryce mieszka,
Czarną ma skórę ten nasz koleżka.

Dziecko

Uczy się pilnie przez całe ranki
Ze swej murzyńskiej «Pierwszej czytanki»².

Nauka

A gdy do domu ze szkoły wraca,
Psoci, figluje — to jego praca.

Aż mama krzyczy: «Bambo, łobuzie!»
A Bambo czarną nadyma buzię.

Mama powiada: «Chodź do kąpiel»,
A on się boi, że się wybieli.

Lecz mama kocha swojego synka,
Bo dobry chłopak z tego Murzynka.

Szkoda, że Bambo czarny, wesoły,
Nie chodzi razem z nami do szkoły.

Cuda i dziwy

Spadł kiedyś w lipcu
Śnieżek niebieski,
Szczekały ptaszki,
Ćwierkały pieski.

Marzenie, Cud, Natura

Fruwały krówki
Nad modrą³ łąką,

¹*Murzynek* — w czasach autora słowo „Murzynek” było neutralne. Z czasem słowa zmieniają niekiedy swoją wymowę i dzisiaj określenia „Murzyn” czy „Murzynek” odbierane są jako obraźliwe i krzywdzące. Używa się dziś niekiedy słów: czarnoskóry, ciemnoskóry. Można użyć nazwy Afrykanin lub Afroamerykanin, jeżeli wiemy, że osoba pochodzi z Afryki lub Ameryki. Przede wszystkim jednak pamiętamy dziś, że kolor skóry nie jest tą cechą, która decyduje o człowieku i charakteryzuje go w pierwszym rzędzie. [przypis edytorski]

²*Pierwsza czytanka* — odniesienie do lektury dla szkół podstawowych okresu międzywojennego (np. *Pierwsza czytanka dla dzieci*, Marjan Falski, Kamil Mackiewicz, Książnica Polska Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych, Warszawa, Lwów 1921 r.) [przypis edytorski]

³*modry* — intensywny kolor niebieski. [przypis edytorski]

Śpiewało z nieba
Zielone słonko.

Gniazdka na kwiatkach
Wiły motylki,
Trwało to wszystko
Może dwie chwilki.

A zobaczyłem
Ten świat uroczy,
Gdy miałem właśnie
Przymknięte oczy.

Gdym je otworzył,
Wszystko się skryło
I znów na świecie
Jak przedtem było.

Wszystko się pięknie
Dzieje i toczy...
Lecz odtąd — często
Przymykam oczy.

Dwa wiatry

Jeden wiatr — w polu wiał,
Drugi wiatr — w sadzie grał:
Cichuteńko, leciuteńko,
Liście pieścił i szeleścił⁴,
Mdlął...

Jeden wiatr — pędziwiatr!
Fiknął kozła⁵, plackiem spadł⁶,
Skoczył, zawiął, zaszybował,
Świdrem w górę zakołował⁷
I przewrócił się, i wpadł
Na szumiący senny sad,
Gdzie cichutko i leciutko
Liście pieścił i szeleścił
Drugi wiatr...

Sfrunął śniegiem z wiśni kwiat,
Parsknął śmiechem cały sad,
Wziął wiatr brata za kamrata⁸,
Teraz z nim po polu lata,
Gonią obaj chmury, ptaki,

Mkną, wplątują się w wiatraki,
Głupkowate mylą śmigłi,

⁴*Liście pieścił i szeleścił* — jeżeli ten wers przeczytamy na głos, usłyszymy dźwięki przypominające szelest liści (użyte tu zostały wyrazy dźwiękonaśladowcze). [przypis edytorski]

⁵*fiknąć kozła* — zrobić przewrót w przód. [przypis edytorski]

⁶*plackiem spaść* — upaść i się rozplaszczyc. [przypis edytorski]

⁷*Świdrem w górę zakołował* — w tym wersie wiatr, lecąc, obraca się wokół własnej osi (podobnie do samolotu), jednocześnie unosi się spiralnie do góry. [przypis edytorski]

⁸*kamrat* — towarzysz, przyjaciel. [przypis edytorski]

W prawo, w lewo, świst, podrygi,
Dmą płucami ile sił,
Łobuzują, pal je lichy!...

A w sadzie cicho, cicho...

Cisza

Figielek⁹

Raz się komar z komarem przekomarzać¹⁰ zaczął,
Mówiąc, że widział raki, co się winkiem raczą¹¹.
Cietrzew się zacietrzewił¹², słysząc takie słowa,
Sęp zasepił¹³ się strasznie, osowiła¹⁴ sowa,
Kura dała drapaka¹⁵, że aż się kurzyło,
Zając zajęczał smętnie, kurczę się skurczyło.
Kozioł fiknął koziołka¹⁶, słoń się cały ślaniał¹⁷,
Baran się rozindyczył¹⁸, a indyk zbaraniał¹⁹.

Zwierzęta, Żart

Gabrys

Był raz głupi Gabrys. A wiecie, co robił?
Kiedy konie żarły, on im owies drobił.

Głupota, Głupiec

Sitem wodę czerpał²⁰, ptaki uczył fruwać,
Poszedł do kowala²¹, kozy chciał podkuwać²².

Czapką kwiat nakrywał, kiedy deszczyk rosił²³,
Liczył dziury w płocie, drwa²⁴ do lasu nosił.

Zimą domek z lodu zbudował przed chatą,
«Będę miał, powiada²⁵, mieszkanie na lato.»

Gdy go słonko piekło, to na słońce dmuchał,
A za topór chwycił, gdy go gryzła mucha.

A tatusia pytał, czy mu księżyc kupi...
Taki był ten Gabrys. A jaki? No, głupi.

⁹figielek — żarcik. [przypis edytorski]

¹⁰przekomarzać się — dogadywać sobie; klócić się. [przypis edytorski]

¹¹raczyć się czymś — pić coś, smakować coś. [przypis edytorski]

¹²zacietrzewić się — rozgniewać się. [przypis edytorski]

¹³zasepić się — zamyślić się smutno; stać się posepnym, ponurym. [przypis edytorski]

¹⁴osowieć — stać się smutnym lub apatycznym (tj. nieczułym na bodźce zewnętrzne). [przypis edytorski]

¹⁵dać drapaka — uciec. [przypis edytorski]

¹⁶fiknąć koziołka — zrobić przewrót w przód. [przypis edytorski]

¹⁷ślaniać się — ledwo stać, ledwo trzymać się na nogach. [przypis edytorski]

¹⁸rozindyczyć się — zezłościć się. [przypis edytorski]

¹⁹zbaranieć — być zaskoczonym/zaskoczonym, nie wiedzieć, jak się zachować, co powiedzieć. [przypis edytorski]

²⁰czerpać — nabierać. [przypis edytorski]

²¹kowal — osoba, która produkuje różne przedmioty z żelaza. [przypis edytorski]

²²podkuwać — zakładać podkowy, czyli metalowe części przybijane na spód kopyt konia; kóz się nie podkuwa. [przypis edytorski]

²³rosić — (o deszczu) padać delikatnie, małymi kropelkami. [przypis edytorski]

²⁴drwa — drewno przygotowane do palenia w piecu. Drwa nosi się z lasu do domu, gdzie używa się pieca do ogrzewania i gotowania. [przypis edytorski]

²⁵powiadać — mówić. [przypis edytorski]

Idzie Grześ

Idzie Grześ
Przez wieś,
Worek piasku niesie,
A przez dziurkę
Piasek ciurkiem²⁶
Sypie się za Grzesiem.

«Piasku mniej —
Nosić lżej!»
Cieszy się głuptasek.
Do dom wrócił²⁷,
Worek zrzucił,
Ale gdzie ten piasek?

Wraca Grześ
Przez wieś,
Zbiera piasku ziarnka.
Pomaluśku,
Powoluśku
Zebrała się miarka²⁸.

Idzie Grześ
Przez wieś,
Worek piasku niesie,
A przez dziurkę
Piasek ciurkiem
Sypie się za Grzesiem...
itd²⁹.

Praca, Szyf

Kapuśniaczek

Jak wesoły milion drobnych, wilgnych³⁰ muszek,
Jakby z worków szarych mokry, mżący³¹ maczek,
Sypie się i skacze dżdżu³² wodnisty puszek,
Rośny³³ pył jesienny, siwy kapuśniaczek³⁴.

Słabe to, małeńkie, ledwo samo kropi,
Nawet w blachy bębnić nie potrafi jeszcze,
Ot, młodziutki deszczyk, fruujące kropki,
Co by strasznie chciały być dorosłym deszczem.

Deszcz, Woda

²⁶*ciurkiem* — sypać się lub lać się cienkim strumieniem. [przypis edytorski]

²⁷*Do dom wrócił* — dzisiaj powiedzielibyśmy: „Do domu wrócił”. Skrócenie jest nie tylko dawną formą, ale też wyrównuje liczbę sylab w wersie: Do-dom wró-cił / Pia-sek zrzu-cił, oba wersy mają po 4 sylaby. [przypis edytorski]

²⁸*miarka* — tu: odpowiednia ilość. [przypis edytorski]

²⁹*itd* — skrót od: i tak dalej; określenie to znaczy, że cała czynność Grzesia się powtarza. Wygląda na to, że Grześ znowu przyniesie pusty worek do domu i znowu będzie zbierał piasek do dziurawego worka. [przypis edytorski]

³⁰*wilgny* — wilgotny. [przypis edytorski]

³¹*mżący* — drobno padający; *mżyć*: padać bardzo drobnymi kropelkami. [przypis edytorski]

³²*dżdżu* — deszczu (daw. forma odmiany). [przypis edytorski]

³³*rośny* — przymiotnik od rzeczownika *rosa*; rosa to woda zbierająca się wcześniej rano na ziemi i roślinach. [przypis edytorski]

³⁴*kapuśniaczek* — drobny deszczyk. [przypis edytorski]

Chciałyby ulewą lunąć w gromkiej burzy,
Miasto siec na ukos chlustającą chłostą³⁵³⁶,
W rynnach się rozpluskać, rozlać się w kałuży,
Szyby dziobać łzawą i zawilą ospą³⁷...

Tak to sobie marzy kapanina³⁸ biedna,
Sił ostatkiem pusząc się w ostatnim dreszczu...
Lecz cóż? Spójrz: na drucie jeździ kropla jedna.
Już ją wróbel strząsnął. Już po całym deszczu.

Kotek

Miauczy kotek: miauu!
— Coś ty, kotku, miał?
— Miałem ja miseczkę mleczka,
Teraz pusta już miseczka,
A jeszcze bym chciał.

Kot

Wzdycha kotek: o!
— Co ci, kotku, co?
— Śniła mi się wielka rzeka,
Wielka rzeka, pełna mleka
Aż po samo dno.

Sen, Kot, Obyczaje

Pisnął kotek: piii...
— Pij, koteczku, pij!
...Skulił ogon, zmrużył ślipie³⁹,
Śpi — i we śnie mleczko chlipie,
Bo znów mu się śni.

List do wszystkich dzieci w pewnej bardzo ważnej sprawie

Drogie dzieci! W tym liściku
O jedno was proszę:
Żebyście się co dzień myły,
Bo brudnych nie znoszę.

List, Dziecko, Obyczaje

Czy pod studnią⁴⁰, czy na misce,
W rzece czy w sadzawce⁴¹,

³⁵*Miasto siec na ukos chlustającą chłostą* — gdy przeczytamy ten wers na głos, usłyszymy dźwięk rozlewanej wody (zastosowano tu wyrazy dźwiękonaśladowcze). [przypis edytorski]

³⁶*chłosta* — bicie białym, różgą, niegdyś często stosowana kara. [przypis edytorski]

³⁷*ospa* — choroba zakaźna, której objawem jest m.in. wysypka, czyli drobne, gęsto rozsiane po ciele krosty. [przypis edytorski]

³⁸*kapanina* — rzeczownik od czasownika *kapać* nacechowany emocjonalnie: to taka czynność, której waga jest błaża, mało ważna; por. pokrewne, o neutralnym znaczeniu *kapanie*. [przypis edytorski]

³⁹*ślipie* — oczy. [przypis edytorski]

⁴⁰*studnia* — pionowy otwór sięgający w głąb ziemi do jej poziomu wodonośnego i stanowiący ujęcie wody; dawniej do wszelkich potrzeb domowych czerpano wodę z usytuowanej na zewnątrz studni. [przypis edytorski]

⁴¹*sadzawka* — wypełnione wodą niewielkie zagłębienie w ziemi [przypis edytorski]

Ale myć się! Bo przyjadę
I sam wszystko sprawdzę!

Myć się, dzieci, myć do czysta,
Chłopcy i dziewczynki,
Bo inaczej powiem, żeście
Nie dzieci, lecz świnki!

Trzeć się mydłem, gąbką, szczotką,
W misce, w nurtach⁴² rzeczki!
Bądźcie czyste!
Z poważaniem,
Autor tej książeczki.

Mróz

W ostry mróz chłopek wiózł
Z lasu chrust⁴³ na wozie,
Skrzypi coś, oś nie oś⁴⁴,
Trzaska chrust na mrozie.

Zima, Praca, Koń

Tężał⁴⁵ mróz, wicher rósł,
Pędząc jak w sto koni⁴⁶,
Trzeszczy wóz, trzeszczy mróz,
Chłop zębami dzwoni.

Dźwięk, Zima, Muzyka

Szkapa: brr, chłop jej: prr —
A podwozie zgrzyta,
Gwiżdże wiatr, śwista bat,
Stukają kopyta.

Chrzęst i brzęk, zgrzyt i stęk,
Hałas jak w fabryce!
Mniejszy mróz, lżejszy wóz
Przy takiej muzyce.

O Grzesiu kłamczuchu i jego cioci

— Wrzuciłeś, Grzesiu, list do skrzynki, jak prosiłam?
— List, proszę cioci? List? Wrzuciłem, ciociu miła!
— Nie kłamiesz, Grzesiu? Lepiej przyznaj się, kochanie!
— Jak ciocię kocham, proszę cioci, że nie kłamię!
— Oj, Grzesiu, kłamiesz! Lepiej powiedz po dobroci⁴⁷!
— Ja miałbym kłamać? Niemożliwe, proszę cioci!
— Wuj Leon czeka na ten list, więc daj mi słowo.
— No, słowo daję! I pamiętam szczegółowo:
List był do wuja Leona,

Kłamstwo, List, Obyczaje,
Dziecko

⁴²nurt — część wody w korycie rzeki płynąca z największą prędkością. [przypis edytorski]

⁴³chrust — suche gałęzie do palenia np. w piecu. [przypis edytorski]

⁴⁴oś — rura łącząca koła wozu. [przypis edytorski]

⁴⁵tężeć — twardnieć; tu: nasilać się, potężnieć. [przypis edytorski]

⁴⁶pędzić jak w sto koni — pędzić z ogromną prędkością, z pośpiechem. [przypis edytorski]

⁴⁷po dobroci — póki jestem dobra, póki się nie zloszczę. [przypis edytorski]

A skrzynka była czerwona,
A koperta... no, taka... tego...
Nic takiego nadzwyczajnego,
A na kopercie — nazwisko
I Łódź... i ta ulica z numerem,
I pamiętam wszystko:
Że znaczek był z Belwederem⁴⁸,
A jak wrzucałem list do skrzynki,
To przechodził tatuś Halinki.
I jeden oficer też wrzucał,
Wysoki — wysoki,
Taki wysoki, że jak wrzucał, to kuczał,
I jechała taksówka... i powóz⁴⁹...
I krowę prowadzili... i trąbił autobus,
I szły jakieś trzy dziewczynki,
Jak wrzucałem ten list do skrzynki...
Ciocia głową pokiwała,
Otworzyła szeroko oczy ze zdumienia:
— Oj, Grzesiu, Grzesiu!
Przecież ja ci wcale nie dałam
Żadnego listu do wrzucenia!...

O panu Tralalińskim

W Śpiewowicach, pięknym mieście,
Na ulicy Wesolińskiej
Mieszka sobie słynny śpiewak,
Pan Tralislaw Tralaliński.
Jego żona — Tralalona,
Jego córka — Tralalurka,
Jego synek — Tralalinek,
Jego piesek — Tralalesek.
No a kotek? Jest i kotek,
Kotek zwie się Tralalotek,
Oprócz tego jest papużka,
Bardzo śmieszna Tralalużka.

Co dzień rano, po śniadaniu,
Zbiera się to zacne grono⁵⁰,
By powtórzyć na cześć mistrza
Jego piosnkę ulubioną.

Gdy podniesie pan Tralislaw
Swą pałeczkę — tralaleczkę,
Wszyscy milkną, a po chwili
Śpiewa cały chór piosneczkę:

«Trala trala tralalala
Tralalala trala trala!»
Tak to pana Tralislawa
Jego świetny chór wychwala.

Rodzina

Śpiew

⁴⁸Belweder — tu: pałac Prezydenta Polski mieszczący się w Warszawie. [przypis edytorski]

⁴⁹powóz — pojazd na czterech kołach, ciągnięty przez konie. [przypis edytorski]

⁵⁰grono — grupa ludzi, tu: rodzina. [przypis edytorski]

Wyśpiewują, tralalują,
A sam mistrz batutę⁵¹ ujął
I sam w śpiewie się rozpała:
«Trala trala tralalala!»

I już z kuchni i z garażu
Słysząc pieśń o gospodarzu,
Już śpiewają domownicy
I przechodnie na ulicy:
Jego szofer⁵² — Tralalofer
I kucharka — Tralalarka,
Pokojówka⁵³ — Tralalówka
I gazeciarz⁵⁴ — Tralaleciarz,
I sklepikarz — Tralalikarz,
I policjant — Tralalicjant,
I adwokat — Tralalokat,
I pan doktor — Tralaloktor,
Nawet mała myszka,
Szara Tralaliszka,
Choć się boi kotka,
Kotka Tralalotka,
Siadła sobie w kątku,
W ciemnym tralalątku
I też piszczy cichuteńko:
«Trala — trala — tralalenko...»

Pan Maluśkiewicz i wieloryb

Był sobie pan Maluśkiewicz
Najmniejszy na świecie chyba.
Wszystko już poznał i widział
Z wyjątkiem wieloryba.

Pan Maluśkiewicz był — tyci⁵⁵,
Tyciuśki jak ziarnko kawy,
A oprócz tego podróżnik,
A oprócz tego ciekawy.

Więc nie można się dziwić,
Że ujrzeć chciał wieloryba,
Bo wieloryb jest przeogromny,
Największy w świecie chyba.

Pan Maluśkiewicz wesoły,
Że mu się podróż uśmiecha⁵⁶,
Zrobił sobie z początku
Łódkę z łupinki orzecha.

Podróż

⁵¹*batuta* — cienka pałeczka, którą dyrygent trzyma w ręce, dzięki czemu cała orkiestra może widzieć wskazówki dotyczące wykonania utworu, czyli dyrygowanie. [przypis edytorski]

⁵²*szofer* — kierowca. [przypis edytorski]

⁵³*pokojówka* — kobieta wykonująca zawód sprzątaczkę w pomieszczeniach mieszkalnych. [przypis edytorski]

⁵⁴*gazeciarz* — osoba sprzedająca lub roznosząca gazety. [przypis edytorski]

⁵⁵*tyci* — malutki. [przypis edytorski]

⁵⁶*uśmiechać się komuś* — podobać się komuś; o czymś, czym ktoś się cieszy na samą myśl o tym. [przypis edytorski]

A żeby miękko mu było,
Dno łódki watą posłał,
Potem z jednej zapalki
Wystrugał cztery wiosła.

Zabrał worek z jedzeniem,
Namiot i wina beczkę,
Rower i różne narzędzia —
Wszystko na tę łódeczkę.

Gramofon⁵⁷, radio, armatę,
Strzelbę, nabojów skrzynkę,
Futro, ubrania, bieliznę —
Wszystko na tę łupinkę.

Bo wszystko było malusie,
Tyciuchne, tyciutynieczkie,
Bo przecież sam Małuśkiewicz
Był tyciuteńkim człowieczkiem.

Wziął łódeczkę pod pachę,
Wsiadł w samolot motyli
I powiedział: — Do Gdyni! —
Po godzinie — już byli.

Zameldował się w porcie
U pana kapitana:
— Czy jest miejsce na morzu?
— Wystarczy, proszę pana! —

Więc się pan Małuśkiewicz
Zaraz puścił na fale.
Płynie sobie i płynie
Coraz dalej i dalej.

Morze ciche, spokojne
I gładziutkie jak szyba,
Ale jakoś nie widać,
Nie widać wieloryba.

Morze

Wiosłuje jednym wiosłem,
Dwoma, trzema, czterema...
Już dwa tygodnie płynie,
A wieloryba nie ma.

Woła: — Cip-cip, wielorybku!
Gdzie ty jesteś, rybeńko?
Pokaż mi się choć tylko
Tyciutko, tyciuteńko... —

Już dwa miesiące płynie,
A wieloryba nie ma,
Aż się zmęczył biedaczek
I coraz częściej drzemał⁵⁸.

---

⁵⁷gramofon — urządzenie do słuchania muzyki z czarnych płyt winylowych (rodzaju tworzywa sztucznego).
[przypis edytorski]

⁵⁸drzemać — spać niezbyt głęboko. [przypis edytorski]

O, z jaką by się rozkoszą
Na łądzie wreszcie wyspał!
Aż któregoś dnia patrzy,
A przed nim jakaś wyspa.

Wziął łódeczkę pod pachę,
Wszedł na wyspę bezludną —
«Odпочnę — myśli — i wrócę!
Jak go nie ma, to trudno».

Pojeździł sobie po wyspie
Rowerem na wszystkie strony,
Trzy dni był w tej podróży
I wrócił bardzo zmęczony.

Podróż

Nastawił sobie gramofon,
Popił, potańczył, pośpiewał,
Zabił komara z armaty
I chce spać, bo już ziewał.

Trzeba namiot ustawić,
Zabiera się do dzieła,
Wbija gwoździe do ziemi —
Nagle... wyspa... kichnęła!!!

Zwierzę

Kichnęła i tak ryknęła:
— A to znów sprawka czyja?
Jaki to śmiałek gwoździe
W nos wieloryba wbija?!

— Wieloryb?! — (Pan Maluśkiewicz
Tak się na cały głos drze.)
— Nie wieloryb, głuptasie,
Lecz jego lewe nozdrze⁵⁹.

Pod wodą jestem, rozumiesz?
Ciesz się, żeś cało uszedł⁶⁰!
— A wyspa? — Jaka znów wyspa?
To mego nosa koniuszek! —

Zatrząsał się pan Maluśkiewicz!
— Kto mnie tu znowu łechce⁶¹?
— Nie łechcę, tylko się trzęsę
I już cię widzieć nie chcę! —

Wziął lupinkę pod pachę,
Zaraz do morza się rzucił,
Szybko popłynął do Gdyni
I do Warszawy powrócił.

Teraz, gdy kto go zapyta,
Czy widział już wieloryba,
Nosa do góry zadziera
I odpowiada: — No chyba...

⁵⁹nozdrze — część nosa; dziurka w nosie. [przypis edytorski]

⁶⁰ujść cało — ocaleć, przeżyć. [przypis edytorski]

⁶¹łechtać — łaskotać. [przypis edytorski]

Tańcowały dwa Michały

Tańcowały dwa Michały,
Jeden duży, drugi mały.
Jak ten duży zaczął krążyć,
To ten mały nie mógł zdążyć.

Jak ten mały nie mógł zdążyć,
To ten duży przestał krążyć.
A jak duży przestał krążyć,
To ten mały mógł już zdążyć.

A jak mały mógł już zdążyć,
Duży znowu zaczął krążyć.
A jak duży zaczął krążyć,
Mały znowu nie mógł zdążyć.

Mały Michał ledwo dychał,
Duży Michał go popychał,
Aż na ziemię popadały
Tańczące dwa Michały.

Taniec, Zabawa

Raz — dwa — trzy!

Raz!
Pierwsza rzecz — to wstawać rano!
Dwa!
Kto o krzepkie zdrowie dba,
Ten się długo myje co dzień
Mydłem, szcztotką, w zimnej wodzie,
Pluska, pryska, parska, rzy!
Trzy!
Trzyj ręcznikiem suchym ciało,
Żeby aż poczerwieniało.
Spraw mu, bracie, mocne wciery,
Aż we krwi poczujesz skry⁶²!
Raz-dwa-trzy!
Cztery!
Gdy chcesz czerstwej⁶³ nabrać cery⁶⁴,
Żywym, byстрым być jak rtęć⁶⁵,
Wiedz, że sprawią to spacerzy!
A codziennie rano:
Pięć!
Musisz się gimnastykować!
Ciało w ruch rytmiczny wprowadź,
Ćwicz je prężnie i miarowo,
Bo to pięknie, bo to zdrowo,

Ciało, Zdrowie

⁶²skry — iskry. [przypis edytorski]

⁶³czerstwy — zdrowy, silny; tu: zarumieniony. [przypis edytorski]

⁶⁴cera — skóra na twarzy. [przypis edytorski]

⁶⁵rtęć — jeden ze stu osiemnastu podstawowych pierwiastków chemicznych, tj. bardzo małych elementów, z których składa się otaczający nas świat. Choć rtęć jest metalem, ma postać srebrzystej cieczy, podobnej do wody, ale dużo od niej cięższym, a przy tym silnie toksycznym. Krople rtęci to kuleczki, z łatwością toczące się po powierzchni, może od tego pochodzi wyrażenie: *bystry jak rtęć*. [przypis edytorski]

A dopiero potem:
Sześć!
Jeść!

Rok i bieda

Cztery biedy⁶⁶ na tym świecie:
Pierwsza bieda wiosną,
Ale słońko silniej świeci
I kwiateczki rosną.

Bieda
Wiosna

Drugą biedę lato niesie,
A z nią troski, smutki,
Ale za to w ciemnym lesie
Smaczne są jagódki.

Lato

Trzecia bieda idzie za tą,
Trapi nas jesienią,
Ale za to w babie lato⁶⁷
Jabłka się czerwienią.

Jesień

Czwarta bieda: wiatr, zimnisko,
Mróz odetchnąć nie da,
Ale za to wiosna blisko
I — wiosenna bieda.

Zima

Rycerz Krzykalski

Oto rycerz Krzykalski.
Spójrzcie, co za mina!
Zdarzyło mu się kiedyś
Złapać Tatarzyną⁶⁸.
Krzyczy: «Hurra!
To moja odwaga i męstwo!
Wróg w niewoli! Ja górą!
Odniosłem zwycięstwo!
Nieustraszony jestem,
Więc natarłem⁶⁹ zbrojnie!
Hurra! hurra! Jam pierwszy
Śmiałek⁷⁰ na tej wojnie.
Któż by się mógł porównać
Z takim bohaterem?
Niech tu sam król przyjedzie
Z największym orderem⁷¹!

Rycerz, Bohaterstwo,
Walka, Pycha

⁶⁶*bieda* — brak pieniędzy, niedostatek środków materialnych a. trudna, nieprzyjemna sytuacja, zmartwienie. [przypis edytorski]

⁶⁷*babie lato* — tu: późnoletni okres ładnej pogody; także: nici pajęcze unoszone wiatrem w pogodne dni jesienne. [przypis edytorski]

⁶⁸*Tatarzyn* — Tatar; osoba pochodząca z Mongolii (kraj leżący daleko na wschodzie) lub Turcji (kraj też leżący na wschodzie, ale bliżej Polski niż Mongolia). [przypis edytorski]

⁶⁹*natrzeć* — zaatakować. [przypis edytorski]

⁷⁰*śmiałek* — osoba odważna. [przypis edytorski]

⁷¹*order* — odznaczenie za zasługi. [przypis edytorski]

Dla mnie wszystkie zaszczyty⁷²!
Dla mnie cześć i chwała!
Złapałem Tatarzyna!
Zdobyłem trzy działa!»
Więc krzyczą mu:
«Przyprowadź tego Tatarzyna!»
A Krzykalski: «Nie mogę,
Bo mnie za łeb trzyma!»

Rzeczka

Płynie, wije się rzeczka
Jak błyszcząca wstążeczka,
Tu się srebrzy, tam ginie,
A tam znowu wypłynie.

Rzeka

Woda w rzeczce przejrzysta,
Zimna, bystra⁷³ i czysta,
Biegnąc mruczy i szumi,
Ale kto ją rozumie?

Woda, Słowo, Natura,
Milczenie

Tylko kamień i ryba
Znają mowę tę chyba,
Ale one, jak wiecie,
Znane milczki na świecie.

Skakanka

«Żeby⁷⁴ kózka nie skakała,
Toby nóżki nie złamała».
Prawda!
Ale gdyby nie skakała,
Toby smutne życie miała.
Prawda?
Bo figlować⁷⁵ — bardzo miło,
A bez tego — toby było
Nudno...

Zabawa

Chociaż teraz musi płakać,
Potem będzie znowu skakać!
Trudno!
Więc gdy cię dorośli straszą,
Że tak będzie, jak z tą naszą
Kozą,
Najpierw grzecznie ich wysłuchaj,
Potem powiedz im do ucha
Prozą:

⁷²zaszczyty — wysokie stanowiska, odznaczenia, godności oraz związane z nimi przywileje. [przypis edytorski]

⁷³bystry — szybki. [przypis edytorski]

⁷⁴Żeby — tutaj: gdyby. [przypis edytorski]

⁷⁵figlować — bawić się, psocić. [przypis edytorski]

„A ja znam może dwadzieścia innych kózek, co od rana do wieczora skakały i zdrowe są, i wesołe, i nic im się nie stało, i dalej skaczą! Grunt, żeby się nie bać! Tak skakać, żeby się nic nie stało! Bo inaczej, co by za życie było? Prawda?” I skacz, ile ci się podoba. Niech dorośli zobaczą, jak się to robi!

Dziecko, Zabawa

Słówka i słufka

Dziś po dyktandzie⁷⁶ w szkole
Wrócił Jerzyk do domu markotny⁷⁷.
Ziewał, ziewał — i zdrzemnął się przy stole,
Bo i dzień był jakiś senny i słotny⁷⁸.
I przysły do Jerzyka trzy słówka:
«Brzózka» «Jabłko» i «Główka»,
I powiedziały:
— Jestem Brzózka, nie «bżuska».
— Jestem Jabłko, nie «japko».
— Jestem Główka, nie «głufka».
Jak można tak znieważać urodę naszą i ród⁷⁹?
Trzeba się uczyć! Uważać! Na pewno opłaci się trud.
Nie pomogą tu żadne wykręty, wymówki. —
I rzuciły mu na stół swoje wizytówki⁸⁰,
Żeby wiedział, z kim ma do czynienia,
I wyzbył się takich zwyczajów prostackich⁸¹:
Jabłko z Jabłońskich,
Brzózka z Brzozowskich,
Główka z Głowackich.
— A gdy i nadal będziesz sadził⁸² błąd po błędzie,
To zrobimy z Jerzego — Jeżego,
Złego jeża kolczastego,
I co? przyjemnie ci będzie?

Szkoła, Nauka, Uczeń,
Słowo

Wystąpiły na Jerzyka siódme poty⁸³!
Obudził się — i do roboty!

Stół

Wyrosło w lesie drzewo potężne,
Twarde, wysmukłe⁸⁴ i niebosiężne⁸⁵.

Las, Drzewo

⁷⁶*dyktando* — sprawdzian z ortografii, a dokładnie z umiejętności prawidłowego zapisywania dyktowanego na głos tekstu. [przypis edytorski]

⁷⁷*markotny* — smutny, przygnębiony. [przypis edytorski]

⁷⁸*słotny* — deszczowy. [przypis edytorski]

⁷⁹*ród* — tu: pochodzenie, związki rodzinne. [przypis edytorski]

⁸⁰*wizytówka* — karteczka z imieniem, nazwiskiem i adresem. [przypis edytorski]

⁸¹*prostacki* — niegrzeczny, prymitywny. [przypis edytorski]

⁸²*sadzić błędy* — pisać z błędami. [przypis edytorski]

⁸³*siódme poty* — mówi się, że osoba, która się bardzo trudzi, ale też denerwuje lub boi, *wylewa siódme poty* albo *występują na nią siódme poty*. Siódemka jest uznawana za liczbę magiczną. Używa się też jej w bajkach, mówimy „za siedmioma górami, za siedmioma lasami”, siedmiu też było krasnoludków w bajce o Królewnie Śnieżce. [przypis edytorski]

⁸⁴*wysmukły* — wysoki i cienki. [przypis edytorski]

⁸⁵*niebosiężny* — wysoki aż do nieba. [przypis edytorski]

Raz przyszli drwale⁸⁶, drzewo zrąbali,
Bardzo się przy tym naharowali⁸⁷.

Potem je konie na tartak⁸⁸ wlokły,
Tak się zziajały⁸⁹, że całe zmokły.

Na tym tartaku warcząca piły
Tak drzewo cięły, że się stępiły.

Kupił te szorstkie listwy⁹⁰ i deski
Stolarz⁹¹ warszawski Adam Wiśniewski.

Adam Wiśniewski, nie lada⁹² majster⁹³.
Wziął piłę, młotek, hebel⁹⁴ i klajster⁹⁵.

Mierzył, heblował, kleił, sposobił⁹⁶,
Zbijał, malował, wreszcie stół zrobił.

Tyle to trzeba było mozołu⁹⁷
Dla sporządzenia jednego stołu.

Tańcowały dwa Michały

Tańcowały dwa Michały,
Jeden duży, drugi mały.
Jak ten duży zaczął krążyć,
To ten mały nie mógł zdążyć.

Jak ten mały nie mógł zdążyć,
To ten duży przestał krążyć.
A jak duży przestał krążyć,
To ten mały mógł już zdążyć.

A jak mały mógł już zdążyć,
Duży znowu zaczął krążyć.
A jak duży zaczął krążyć,
Mały znowu nie mógł zdążyć.

Mały Michał ledwo dychał,
Duży Michał go popychał,
Aż na ziemię popadały
Tańczące dwa Michały.

Taniec, Zabawa

⁸⁶*drwal* — człowiek pracujący w lesie przy ścinaniu drzew. [przypis edytorski]

⁸⁷*naharować się* — napracować się, namęczyć się. [przypis edytorski]

⁸⁸*tartak* — miejsce, gdzie tnie się drzewo na deski. [przypis edytorski]

⁸⁹*zziajać się* — bardzo się zmęczyć; objawem takiego zmęczenia jest dyszenie (ziajanie) z wysiłku. [przypis edytorski]

⁹⁰*listwa* — cienka i wąska deska. [przypis edytorski]

⁹¹*stolarz* — osoba wykonująca z drewna meble. [przypis edytorski]

⁹²*nie lada* — nie byle jaki, bardzo dobry. [przypis edytorski]

⁹³*majster* — fachowiec; osoba wykonująca swój zawód w sposób bardzo wprawny i umięjętny; mistrz w swoim zawodzie. [przypis edytorski]

⁹⁴*hebel* — narzędzie do strugania drewna, nadające mu płaski kształt i gładką powierzchnię. [przypis edytorski]

⁹⁵*klajster* — klej. [przypis edytorski]

⁹⁶*sposobić* — przygotowywać. [przypis edytorski]

⁹⁷*mozoł* — trud, ciężka praca, wysiłek. [przypis edytorski]

Taniec

Skoczył stołek do wiaderka,
Zaprosił je do oberka⁹⁸,
Dzbanek z półki? — hyc na ziemię:
«Ja nie gorszy! Poproście mię!»

Taniec

A za dzbankiem talerz skoczył,
Dokoluśka⁹⁹ się potoczył,
Piec, choć grubas, złapał kija
I ochoczo z nim wywija.

Biedna miotła w kącie stoi,
Też by chciała, lecz się boi,
Bo jak w tańcu się rozluźni¹⁰⁰,
To ją będą zbierać później.

Tańczy skrzynia i siekiera,
Aż się miotle na płacz zbiera,
Już nie może ustać dłużej
I tak płąsa, że się kurzy.

Trudny rachunek

Szły raz drogą trzy kacuszki,
Grzeczne, że aż miło:
Pierwsza biała, druga czarna,
A trzeciej nie było.

Zwierzęta

Na spotkanie tym kacuszkom
Dwie znajome wyszły:
Pierwsza z krzaków, druga z sieni¹⁰¹,
Trzecia prosto z Wisły¹⁰².

Aż tu jeszcze jedna idzie
Bardzo wesolutka,
Idzie sobie, podskakuje,
A ta druga — smutna.

Siadły wszystkie na ławeczce,
Wtem¹⁰³ dziewiąta krzyczy:
«Pięć nas było, a jest osiem!
Kto nas wreszcie zliczy?»

Na to mówi jej ta trzecia:
«Sprawa bardzo trudna!

⁹⁸oberek — polski taniec ludowy. [przypis edytorski]

⁹⁹Dokoluśka — dookoła. [przypis edytorski]

¹⁰⁰rozluźnić się — określenie to ma dwa znaczenia. Rozluźnić się w znaczeniu zrelaksować, odprężyć, ale też miotła o której mówi poeta, jest związana sznurkiem i, jeżeli ten sznurek się rozluźni to się rozsypią włosy miotły. [przypis edytorski]

¹⁰¹sień — pomieszczenie między wejściem do domu a pokojami, też: przedpokój. [przypis edytorski]

¹⁰²Wisła — najdłuższa rzeka w Polsce. [przypis edytorski]

¹⁰³wtem — nagle. [przypis edytorski]

Wyszłam pierwsza, przyszłam szósta,
Teraz jestem siódma!»

I nie mogły się doliczyć,
Nic nie wyszło z tego,
Więc do domu, choć to kaczkę,
Wróciły gęsiego¹⁰⁴.

W aeroplanie

Miała babcia kurkę,
Kurkę-złotopiórkę,
Wesołą kokoszkę¹⁰⁵,
Zwariowaną troszkę.
Kiedyś jej ta kurka
Uciekła z podwórka.
Babcia za nią truchtem drepce,
«Wracaj» — krzyczy... — «A ja nie chcę!»

Ucieczka

A tam zaraz blisko
To było lotnisko,
Kurka się tam zapędziła,
Aeroplan¹⁰⁶ zobaczyła,
A że była dobra skoczka,
Wskoczyła tam nasza kwoczką¹⁰⁷.
Wtedy babcia — hopla! —
Też na aeroplan.

Jak nie zaczną się szamotać,
Drapać, dziobać, rzucać, miotać,

Szarpać, łapać się za rygle¹⁰⁸,
To przy skrzydle, to przy śmigle.

Aż przez takie szamotanie
Motor¹⁰⁹ warknął niespodzianie,

Lot, Obraz świata

Śmigło kręci się jak fryga¹¹⁰
I samolot w górę dźwiga.

Kurka w skrzek¹¹¹ — babcia w płacz:
«Co się dzieje? Kurko, patrz!»

Kurka w bek¹¹², babcia w krzyk,
A on sobie kozła — fik¹¹³!

¹⁰⁴gęsiego iść — iść rzędem, jedna za drugą. [przypis edytorski]

¹⁰⁵kokoszka a. kokosza — kura. [przypis edytorski]

¹⁰⁶aeroplan (daw.) — samolot. [przypis edytorski]

¹⁰⁷kwoczką a. kwoka — kura. [przypis edytorski]

¹⁰⁸rygiel — poziome, wspierające elementy konstrukcji albo urządzenie zamykające, składające się z metalowej sztabki lub pręta wsuwanego do specjalnego otworu lub skobla. [przypis edytorski]

¹⁰⁹motor — tu: silnik. [przypis edytorski]

¹¹⁰fryga (daw.) — zabawka podobna do bączka, napędzana przez pociągnięcie nitki, którą jest owinięta i wirująca dzięki temu wokół własnej osi. [przypis edytorski]

¹¹¹w skrzek — zacząć skrzeczeć. [przypis edytorski]

¹¹²w bek — zacząć beczeć, zacząć płakać. [przypis edytorski]

¹¹³fiknąć kozła — zrobić przewrót w przód. [przypis edytorski]

Kurka gdacze, babcia płacze,
A on sobie buja, skacze,

Coraz wyżej się unosi,
Chociaż babcia błaga, prosi.

Chociaż kurka motor dziobie,
Kółka drapie, śrubki skrobie,

Aeroplan coraz chyżej¹¹⁴,
Coraz śmieiej, coraz wyżej.

Na dół popatrzyły,
Dziwy zobaczyły:

Wielkie góry — jak kupki piasku,
Wielkie drzewa — jak krzaczki w lasku,
Rzeki — srebrne wstążeczki,
Łąki — zielone chusteczki,
Domy — klocki drewniane,
Pola — kratki malowane,
Jeziora — jak donice,
Pociągi — jak gąsienice¹¹⁵,
Ludzie — jak mrówki,
Krowy — jak boże krówki¹¹⁶,
A kurek — to nawet nie widać.
Popatrzyły do góry —
Co zobaczyły? Chmury?
Akurat!

Chmury już w dole były
I ziemię zasłoniły.
«Ach, babciu — krzyczy kurka —
Na głowie stanął świat!»
Aż tu naraz w środku nieba
Księżyc zjawia się przed nimi¹¹⁷,
Ze sto razy chyba większy
Niż ten, który widać z ziemi:
Przymrużył jedno ślipie¹¹⁸,
A drugim groźnie łypie¹¹⁹,
Otworzył usta jak okno
I byłby samolot połknął,
Ale babcia zeskoczyła
I nagle się obudziła.

Księżyc

Sen

Patrzy — porządek wszędzie,
Nic złego się nie dzieje,
Kurka siedzi na grzędzie¹²⁰
I z babci się śmieje.

¹¹⁴*chyżo* — szybko. [przypis edytorski]

¹¹⁵*gąsienica* — larwa niektórych owadów. [przypis edytorski]

¹¹⁶*boża krówka* — biedronka. [przypis edytorski]

¹¹⁷*przed nimi* (daw. forma) — dziś: przed nimi. [przypis edytorski]

¹¹⁸*ślipie* — oko. [przypis edytorski]

¹¹⁹*łypać* — spoglądać groźnie. [przypis edytorski]

¹²⁰*grzędą* — długi poprzeczny kij, na którym siedzą kury. [przypis edytorski]

Warszawa

Jaka wielka jest Warszawa¹²¹!
Ile domów, ile ludzi!
Ile dumy i radości
W sercach nam stolica budzi!

Warszawa, Miasto

Ile ulic, szkół, ogrodów,
Placów, sklepów, ruchu, gwaru¹²²,
Kin, teatrów, samochodów
I spacerów, i obszaru!

Aż się stara Wisła cieszy,
Że stolica tak urosła,
Bo pamięta ją maleńką,
A dziś taka jest dorosła.

Rzeka, Świadek

Warzywa

Położyła kucharka na stole:
kartofle¹²³,
    buraki,
    marchewkę,
    fasolę,
    kapustę,
    pietruszkę,
    selery
    i groch.

Jedzenie, Rośliny

Och!
Zaczęły się kłótnie,
Kłóć się okrutnie:
Kto z nich większy,
A kto mniejszy,
Kto ładniejszy,
Kto zgrabniejszy:
kartofle?

Kłótnia

    buraki?
    marchewka?
    fasola?
    kapusta?
    pietruszka?
    selery
    czy groch?

Ach!
Nakrzyczały się, że strach!
Wzięła kucharka,
Nożem ciach!
Pokrajała, posiekała:
kartofle,
    buraki,

¹²¹ *Warszawa* — stolica Polski, największe miasto w kraju. [przypis edytorski]

¹²² *gwar* — odgłos wielu różnych zmieszanych głosów naraz. [przypis edytorski]

¹²³ *kartofle* — też: ziemniaki. [przypis edytorski]

marchewkę,
fasolę,
kapustę,
pietruszkę,
selery
i groch —
I do garnka!

Zosia Samosia

Jest taka jedna Zosia,
Nazwano ją Zosia-Samosia,
Bo wszystko
    «Sama! sama! sama!»
Ważna mi dama!
Wszystko sama lepiej wie,
Wszystko sama robić chce,
Dla niej szkoła, książka, mama
Nic nie znaczą — wszystko sama!
Zjadła wszystkie rozumy¹²⁴,
Więc co jej po rozumie?
Uczyć się nie chce — bo po co,
Gdy sama wszystko umie?
A jak zapytać Zosi:
— Ile jest dwa i dwa?
    — Osiem!
— A kto był Kopernik¹²⁵?
    — Król!
— A co nam Śląsk¹²⁶ daje?
    — Sól¹²⁷!
— A gdzie leży Kraków¹²⁸?
    — Nad Wartą¹²⁹!
— A uczyć się warto?
    — Nie warto!

Bo ja sama wszystko wiem
I śniadanie sama zjem,
I samochód sama zrobię,
I z wszystkim poradzę sobie!
Kto by się tam uczył, pytał,
Dowiadywał się i czytał,
Kto by sobie głowę łamał¹³⁰,
Kiedy mogę sama, sama!

Próżność, Pycha

Pycha, Wiedza

¹²⁴*zjeść wszystkie rozumy* — o osobie, która myśli, że wszystko wie i umie i że nie musi się już uczyć. [przypis edytorski]

¹²⁵*Kopernik, Mikołaj* (łac. Nicolaus Copernicus, 1473–1543) — polski uczony pochodzenia niemieckiego; prawnik, dyplomata, lekarz i astronom, autor dzieła *De revolutionibus orbium coelestium* (O obrotach sfer niebieskich) przedstawiającego budowę Wszechświata; Kopernik głosił, że Ziemia kręci się wokół Słońca, co w jego czasach stanowiło rewolucyjne odkrycie, zwane odtąd *przewrotem kopernikańskim*. [przypis edytorski]

¹²⁶*Śląsk* — kraina historyczna położona w Europie Środkowej, na terenie dzisiejszej Polski, Czech, Niemiec i Słowacji, nad dolną Odrą i w jej dorzeczu, słynąca z wydobywania węgla. [przypis edytorski]

¹²⁷*sól* — w Polsce z wydobywania soli słynie przede wszystkim Kłodawa w województwie wielkopolskim, a dawniej Wieliczka w województwie małopolskim (w pobliżu Krakowa), której pierwsza nazwa notowana w XII w. brzmiała Wielka Sól. [przypis edytorski]

¹²⁸*Kraków* — miasto na położone w południowej Polsce nad Wisłą, formalna stolica Polski do 1795 roku, miasto koronacyjne i miejsce pochówku królów Polski. [przypis edytorski]

¹²⁹*Warta* — trzecia pod względem długości rzeka Polski; główny prawy dopływ Odry. [przypis edytorski]

¹³⁰*łamać głowę* — zastanawiać się, myśleć o czymś. [przypis edytorski]

— Toś ty taka mądra dama?
A kto głupi jest?
— Ja sama!

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z [Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur](#).

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na [Licencji Wolnej Sztuki 1.3](#). Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w [Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur](#). Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/tuwim-zosia-samosia-i-inne-wiersze/>

Tekst opracowany na podstawie: Julian Tuwim, *Wiersze*, wyd. Czytelnik, Warszawa 1955.

Wydawca: Fundacja Wolne Lektury

Publikacja zrealizowana w ramach biblioteki Wolne Lektury (wolnelektury.pl). Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego. Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Fundację Wolne Lektury.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksander Skrzekut, Monika Kępska.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przełącz 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przełącz darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).